

מראי מקומות - יבמות

צד.

שיש ג' תנאים כדי להיות אשה וקרוב נאמנים. שיהי' היתר עגונה, ושיהי' איסור כרת ומיתה, דחמור להם ולא משקרי, ושלא יהי' חשש דעיניו נתן בה ומשקה. ולכן אין האשה נאמנת לומר דמת יבמי, לפי שאין בזה איסור כרת או מיתה, רק לאו דיבמה לשוק. וגם לא נאמנת לומר שמתה אחותה, דליכא בזה משום עיגונא. וגם האיש אינו נאמן לומר מת אחי, משום דחיישינן שמא עיניו נתן בה. ומה שאינו נאמן לומר מתה אחותה שישאנה, היינו משום דליכא משום עיגונא, וגם יש חשש שמא עיניו נתן בה.

ה. ודרש ביה חספא

שי' הרמב"ם (גירושין י, א) דהך דרשה דריח הגט אינו אלא אסמכתא בעלמא. והק' הלחם משנה, א"כ מה שייך לומר דדרש ב' חספא, הרי הוא רוצה לדרוש דרשה גמורה מקרא זה, ומה לי שיש גם להסמיך אסמכתא עליו, והניח בקו'. וכ' הערוך לנר דמגמון גופא יש להביא רא' לשי' הרמב"ם, שהי' משמע להרמב"ם מהגמ' דאין שייך לדרוש ב' דרשות מקרא זה, וכיון דהדרשה של המשנה היא דבר מוסכם, א"כ ע"כ הא דריח הגט אינו אלא אסמכתא בעלמא (וצ"ע אם לפי"ז מיושב קו' הלח"מ או לא).

ו. אפי' לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה

כ' העונג יו"ט (קס"ג, ד"ה ודע) לחדש דמאי דאמר' דהמגרש לאשתו ואמר לה דאי את מותרת לכל אדם דפסולה לכהונה, זהו דוקא היכא דבעלה כהן הוא, וא"כ יש נפק"מ של הגט עכשיו בחייו, דאסורה לו, וא"כ שפיר חל אף לגבי כהנים אחרים אחר מיתתו, דאסורה להם. אבל אם בעלה ישראל הוא, וא"כ אין שום נפק"מ של הגט בחייו, דאילו לו מותרת, ואילו לאחרים פסולה משום דאשת איש היא, א"כ אי"ז גט כלל, ומותרת לכהנים אחר מיתתו. אולם כ' להעיר על זה ממש"כ רש"י, דהנפק"מ של גט זה הוא לגבי כהנים אחר מיתתו. וק', למה לא פי' דנפק"מ לגבי הבעל גופי' אם כהן הוא. ובפרט לדברי העויו"ט ק', דהא לדבריו כל הנפק"מ לגבי כהנים אחרים הוא אך ורק אם יש נפק"מ גם לבעלה, וצ"ע.

א. תניתוה, אמר לה מת בעליך ואח"כ מת בנך, וכו'

הק' הרמב"ן ועוד ראשונים, הא אפי' היא נמי נאמנת לומר מת בעלה ואח"כ בנה, וא"כ מהי הראי' מהתם להא דע"א נאמן לומר מת יבמה דנאמן (וע' בתוס' דהק' בנוסח אחר קצת, דמה מייבעיא לי להגמ' בכלל, ויש לע' אם יש פלוגתא ביניהם בביאור הסוגיא). ותי' דהתם נאמנת משום דיכולה לומר דבעלה מת ובנה קיים, או לשתוק בענין הבן, כיון שיש לו חזקת חיים. אבל אם בא העד ואומר דמת בעלה ובנה, א"כ כיון דצריכין אנו להדייקא ומנסבא כדי להתירה לינשא לשוק, וי"ל דכיון דהוחזקה מיתתן אצלנו, ואולי היא סומכת על העד לומר דמסתמא מת בעלה קודם הבן, כמו שאמר העד.

ב. בעדי הזמה

יש לעי', למה לא תי' הגמ' כאן לעיל (צ"ג) על ראיית הגמ' דע"א נאמן לומר בת בנך ואח"כ מת בעליך, דהוכיחה הגמ' דע"כ מיירי בע"א, ולכאנ' הי' שייך לדחות כמו הכא, דמיירי בעדי הזמה. וכ' הרא"ש (סוף סי' ד') דאה"נ, גם הי' שייך לדחות ראיית הגמ' כן, אלא דלא חש להאריך בזה, משום הלישנא אחרינא שהי' פשיטא להו דמהימין בכה"ג.

ג. בעדי הזמה

כ' הערוך לנר דע"כ צריכין לומר דעדי הזמה גם אמרו חילוף הדברים, ולא רק דהזימום, דהא אי' במשנה דאמרו העדים חילוף הדברים, וגם משמע שלא הי' שם כת אחרת, אלא דאותה כת שהזימום גם אמרו חילוף הדברים. והק' מכאן לשי' הרמב"ם (עדות י"ח, ב'), דכ' דהיכא דאמרו להעדים, אתם וההורג עמנו הייתם, אי"ז הזמה אלא הכחשה, דלפי"ז לכאנ' יהיו עדים אלו עדי הכחשה ולא עדי הזמה, כיון שמלבד שהזימו העדים, גם הכחישו עדותן, וא"כ מאי חזית דסמכת אהני, סמוך אהני. וראי' מכאן לשי' הטור (הובא בלחם משנה שם) שחולק על הרמב"ם בזה, וס"ל דאפי' אם ג"כ מכחישינן העדים הראשונים, כיון דהזימום, חשיבי עדי הזמה. וע"ש שהניח דברי הרמב"ם בצ"ע.

ד. אין האשה נאמנת לומר מת יבמי, וכו'

כ' הערוך לנר (לקמן קיח): דמה שאין אלו נאמנים, היינו משום